

OKTOBER 2009

Landfrågorna i Botswana har gett upphov till upprörda ärenden i Botswanas 12 Land Boards, så kallade landnämnder. Orsaken är bland annat bristen på register som visar på vem som äger vad. Ett samarbete mellan the Ministry of Lands and Housing och svenska Lantmäteriet ska råda bot på problemen.

När södra delarna av Kalahari möter oss blir marken allt mer ljusbrun från att ha kastat ett rött skimmer omkring sig. Mellan de kortvuxna akacieträden ser vi då och då människor som trampar den jord där framför allt Sanfolket alltid vandrat. Marken kallas "Tribal land", stamland, och upptar cirka 70 procent av den totala ytan av Botswana och har gett upphov till missförstånd och konflikter.

Stamlandet förvaltades och fördelades i Botswana fram till början av 70-talet av byns hövding men idag finns marken inte registrerad i officiella register. Det innebär att den varken kan belånas av ägaren eller ge inkomster till statskassan. Det innebär också att det tar tid att få tillstånd till att bygga nytt på marken eller köpa till en andel.

– När vi väl får ordning på våra system så ska en förfrågan från en markägare besvaras inom en dag, till skillnad mot två år idag, säger Bareng Malatsi, projektledare från botswanska Ministry of Lands and Housing.

Han berättar att bara i hans egen landnämnd har 400 ärenden behandlats det senaste året. Det är inga stora konflikter, utan snarare missförstånd. Men det skapar oro och misstänksamhet som är kostsamt för landet.

– Det kan handla om någon som ansöker om en markandel men som får avslag. Sedan får han reda på att någon annan fått ett positivt svar på en liknande förfrågan. Det gör honom

förstås upprörd och han lämnar in ärendet till nämnden, förklarar Bareng Malatsi.

Nya system tas fram

Anledningen till de olika besluten är dålig koordinering mellan departement och landnämnder samt rena missförstånd på grund av undermåliga system. Därför satsar nu Botswanas regering på den största lantmäteriinsatsen någonsin i landet som även ska registrera "State land" (25 procent av landet) och "Freehold land" (5 procent av landet). Tillsammans med svenska Lantmäteriet tas ett nationellt datasystem med unika referensnummer för alla fastigheter fram för hela Botswana. Budgeten är på 50 miljoner kronor varav Sida står för 10 miljoner, Botswana för resten.

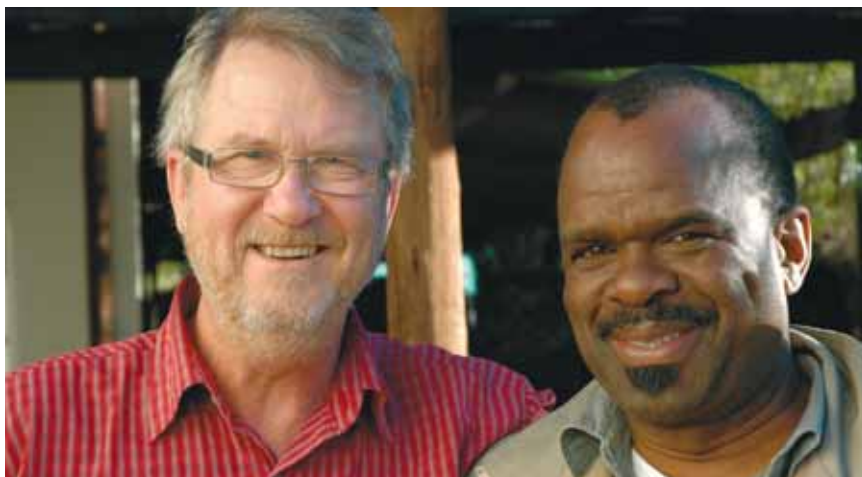
Åke Finnström, Lantmäteriets projektledare och Bareng Malatsis andra hand, berättar att teamet just nu planerar ett register där man ska kunna se vem som äger vad på Tribal land som är så stort som nästan hela Frankrike.

– Det blir nog den största utmaningen för oss, säger han.

Samarbete på lika villkor

Åke Finnström kör oss besökare från Sverige in i den stora tystheten på grässtappen. Vi ska få en uppfattning om projektet och efter fyra timmars bilfärd från Gaborone, förstår vi att Åke Finnström är nöjd över samarbetet med Ministry of Lands and Housing. Han är framför allt nöjd över sin motpart, Bareng Malatsi, som driver på samarbetet från sitt håll och har den bästa lokala kännedomen.

Svenska Lantmäteriet har visserligen, genom Swedesurvey AB, arbetat i Botswana sedan slutet av 1980-talet, framförallt med att bygga upp och modernisera landets nationella kartorganisation. Men att ha ett likvärdigt förhållande är oerhört viktigt för att

Åke Finnström och Bareng Malatsi har ett nära samarbete.

Sanfamilj i "tribal land" i Kalahari.

satsningen ska ge resultat, menar han.

Bareng Maltsi och Åke Finnström ser dock båda två att det dröjer lite väl länge innan alla som ska jobba med projektet verkligen engagerar sig till fullo. Likaså är språkbarriären, för alla talar inte lika bra engelska som projektledarna, tålmodsprövande. Men överlag ser de flesta att denna satsning innebär en positiv utveckling för landet. Den politiska viljan är också stark och kontinuerliga kontakter sker med den ansvarige statssekreteraren och ministern.

– Att kunna registrera ägandet, är oerhört viktigt för både den personliga utvecklingen och hela landets ekonomi, förtydligar Åke Finnström.

Helhetssyn och samordning

I uppdraget, som startade hösten 2008, ingår att utveckla administrationen av landfrågor och att göra informationen tillgänglig för ministerierna och departementen och samhället i stort. Transparens och lätt åtkomst är ledord.

– Vi måste hela tiden ha en holistisk syn när vi arbetar, så vi samordnar insatserna mellan ministeriet och andra myndigheter och organisationer, berättar Bareng Maltsi. Det vi får av Sverige är tekniska lösningar och ett litet finansiellt stöd. Men det absolut viktigaste är överföringen av kun-

skap, så att vi sedan kan sköta systemen själva.

Vad kan då Sverige vinna av samarbetet? Åke Finnström lyfter fram mjuka värden, att medarbetare på svenska Lantmäteriet lär sig arbeta i ett annat land.

– Vi blir bättre människor genom ett sådant här arbete, säger han.

Men han betonar också det rent konkreta; att ny svensk teknik kan prövas året om liksom maskinell utrustning.

Tillgängligt för alla

Då nu svenska Lantmäteriet tillsammans med Ministry of Lands and Housing utvecklar landfrågorna ska informationen även bli tillgänglig för privatpersoner, banker, andra myndigheter, ministerier och departement. Alla som har nytta av informationen ska lätt kunna ta del av den. Satsningen, som pågår under fem år, ska även involvera andra aktörer – såväl svenska som botswanska. Ett första initiativ till ett utökat samarbete har exempelvis tagits med svenska Skatteverket samt dess botswanska motpart.

– Vi planerar också att samarbeta kring att öka kompetensen på viktiga områden. Det är Botswana som har ägarskapet av projektet och om fem år, förhoppningsvis tidigare, ska allt fungera perfekt utan oss, säger Åke Finnström.

Botswana är ett av de länder där det svenska biståndet har fasats ut. Samarbetet mellan olika svenska aktörer myndigheter, organisationer, näringsliv och partners i landet sker allt mer på lika villkor och av ömsesidigt intresse. Målet är långsiktiga relationer som ska gagna parterna i Sverige och i utlandet samt de människor som lever i fattigdom.

Sida stimulerar aktörssamverkan genom att underlätta kontakter, ordna möten, sprida kunskaper om möjliga partners och marknader samt ge ett initialt finansiellt stöd.

Förflyttning av folk inget hinder

Då vi passerar en liten by en bit in i södra Kalahari ser vi en mamma elda på gården till ett traditionellt Sanhus medan tre pojkar, iklädda fotbollströjor och en liten flicka i kjol leker. Vi förstår inte varandra men vi hälsar med gester. Denna familj har fått flytta till en by sedan den botswanska regeringen beslutat att de flesta av Sanfolket, som vanligtvis vandrar fritt i Kalahari, ska bo på gemensam plats för att bland annat utbilda sig. Vi frågar vår ledsagare om den stora lantmäterisatsningen måste ta speciella hänsyn till denna förflyttning av folk. Men Åke Finnström säger att det inte påverkar deras arbete, det handlar mer om andra frågor – att få barn i skolan till exempel.

Lantmäterisatsningen i sin helhet har dock en given vision.

– Medborgarna måste få ökade möjligheter att äga mark och fastigheter. För det behöver vi bygga ett rättvist och enhetligt system för ägande, säger han.